

Iluzija „obrnutog Kisindžera“

Sažetak

Obnova nadmetanja velikih sila je uticala na intenziviranje rasprava o mogućim strategijama Sjedinjenih Američkih Država prema druge dve sile u međunarodnom sistemu, Rusiji i Kini. Jedan od pravaca razmišljanja, čija popularnost sa povratkom Donalda Trampa u Belu kuću raste, je pristup „obrnutog Kisindžera“. Polazeći od analogije sa diplomatijom predsednika Ričarda Niksona i njegovog najuticajnijeg spoljnopoličkog savetnika, Henrija Kisindžera, početkom 70-ih godina prošlog veka, kada je obnova američko-kineskih odnosa oslabila Sovjetski Savez, on podrazumeva unapređivanje odnosa Sjedinjenih Američkih Država sa Rusijom u cilju razdvajanja Moskve i Pekinga, kako bi se ograničila rastuća moć Kine. Osnovni istraživački problem rada je preispitivanje mogućnosti primene ove strategije u aktuelnoj konstelaciji međunarodne politike. Teorijski okvir koji se koristi za to je ravnoteža pretnje. Centralna hipoteza je da se „obrnuti Kisindžer“ suočava sa fundamentalnim izazovima uzrokovanim drugačijom percepcijom pretnje u odnosu na period originalne primene. Za razliku od 70-ih godina prošlog veka, kada je Peking identifikovao Moskvu kao glavnu pretnju, danas obe sile u politici Vašingtona vide centralni izazov, što je omogućilo i nastanak njihovog strateškog partnerstva. Dodatno, tenzije izazvane Ratom u Ukrajini i rastuća ekonomska zavisnost Rusije od Kine predstavljaju još jednu ozbiljnu prepreku primeni ove strategije. Usled takvih okolnosti, „obrnuti Kisindžer“ predstavlja iluziju zasnovanu na pogrešnom analogijskom rezonovanju.

Ključne reči

SAD, Kina, Rusija, ravnoteža pretnje, iluzija, Kisindžer

[1] Istraživač-pripravnik, Institut za strategijska istraživanja, Univerzitet odbrane u Beogradu; Imejl-adresa: nikola.preradovic@mod.gov.rs, ORCID: 0009-0007-9571-4258.

Uvod

Analogije su moćne kognitivne prečice koje istraživači i državnici koriste u potrazi za obrascima i pravilnostima u dinamičnoj sferi međunarodne politike. Kao metod pojednostavljivanja stvarnosti radi razmatranja složenih fenomena sa nepoznatim varijablama, one predstavljaju univerzalnu ljudsku karakteristiku (Krstić, 2013: 57). U spoljnoj politici odlučioći su, usled ograničenog raspolaganja informacijama, često prinuđeni da se oslone na ono što su već iskusili, primenjujući ga na nove, nepoznate situacije. Analogije tada figuriraju kao pomagalo u procesu odlučivanja (Nedeljković, Dašić i Živojinović, 2018: 120). Za istraživače one uspostavljaju direktnu vezu između već proučavanih fenomena i pojava čiji se obrisi tek naziru. Tako se rivalstvo Sjedinjenih Američkih Država (SAD) i Narodne Republike Kine često označava kao „novi Hladni rat“ ili poredi sa nadmetanjem Velike Britanije i Vilhelmove Nemačke pred Prvi svetski rat, dok se gotovo po pravilu u svim pregovorima sa autoritarnim liderima poziva na „lekcije Minhena“, kao simbola politike popuštanja (Ibrahim, 2024; Beckley, 2023; Pejić i Blagojević, 2023; Mumford, 2015). Navedeni primeri ukazuju na potencijalnu produktivnost, ali i ozbiljna ograničenja, oslanjanja na istorijske analogije. One mogu biti korisne, ali zahtevaju izrazito opreznu upotrebu.

Na analogijskom modelu rezonovanja se zasniva i rastuća popularnost, pogotovo od povratka Trampa (Donald Trump) u Belu kuću, ideje „obrnutoг Kisindžera“ (Atlantic Council, 2021; Ignatius, 2025; Wess Mitchell, 2025). U osnovi ona podrazumeva pokušaj razdvajanja Rusije i Kine unapređivanjem odnosa sa slabijim rivalom, u ovom slučaju Moskvom, radi uravnotežavanja centralnog konkurenta, Pekinga. Uspeh te strategije bi Vašingtonu omogućio veću fleksibilnost i manevarski prostor u odnosima sa druge dve velike sile. Takav pristup predstavlja inverziju diplomatije Kisindžera (Henry Kissinger), savetnika za nacionalnu bezbednost, a onda i državnog sekretara u Niksonovoj (Richard Nixon) administraciji,

koja je početkom 70-ih godina prošlog veka obnavljanjem odnosa SAD i Kine povećala pritisak na Sovjetski Savez (SSSR), produbljujući jaz između dva komunistička džina. Logika „triangularne“ diplomatije počiva na uverenju da geografska blizina Rusije i Kine stvara klice međusobnog nepoverenja, koje udaljena supersila, poput Vašingtona, može da iskoristi radi oblikovanja povoljne ravnoteže snaga u ključnim regionima sveta. U savremenom kontekstu, „obrnuti Kisindžer“ bi normalizacijom odnosa sa Moskvom, pružio SAD jednu potentnu kartu u nadmetanju sa Kinom.

Cilj ovog rada nije da utvrdi da li administracija predsednika Trampa primenjuje ili ima ambiciju da primeni takvu strategiju spram Rusije i Kine, pogotovo u svetlu Rata u Ukrajini. U njemu se istražuju razlike u kontekstima originalne primene navedenog pristupa i njegove moguće replike. Analizirajući odnose u trouglu SAD–Kina–Sovjetski Savez, odnosno SAD–Rusija–Kina, ukazuje se na znatne razlike u interakciji najvažnijih aktera međunarodne politike u jeku Hladnog rata i savremenoj eri obnove nadmetanja velikih sila. Cilj je da se ukaže na izazove primene strategije „obrnutog Kisindžera“ u aktuelnoj konstelaciji međunarodne politike. U metodološkom pogledu, rad se oslanja na komparativnu metodu za upoređivanje odnosa tri velike sile tokom Hladnog rata kada je strategija originalno implementirana i savremenog konteksta. Ona omogućava analizu sličnosti i razlika koje su u dva perioda uticale na karakter interakcije sila.

Osnovna hipoteza je da se primena promatrane strategije suočava sa fundamentalnim poteškoćama koje su uslovljene drugačijom percepcijom pretnje unutar trenutnog trougla velikih sila u međunarodnom sistemu u odnosu na početak 70-ih godina prošlog veka. Kako primećuje Kisindžer „istorija nas uči na osnovu analogija, odnosno tako što osvetljava moguće posledice situacija koje se mogu uporediti s minulim događajima“, ali se čini da ova pati od zamke promašenog konteksta (Kisindžer, 2016: 15). Nakon uvoda, u radu se ocrtavaju osnove koncepta ravnoteže snaga i pretnje, važnih za konceptualizaciju interakcije velikih sila unutar realizma kao teorije međunarodnih odnosa. Posle toga, fokus je na „otvaranju“ Kine od strane tandema Nikson–Kisindžer kao i faktori-
ma koji su oblikovali izazove i prilike na relaciji SAD–Kina–SSSR tokom Hladnog rata. Dalje se analiziraju savremeni odnosi Moskve, Pekinga i Vašingtona identifikujući određene sličnosti, ali i razlike u odnosu na period Niksonove administracije, koje otežavaju primenu razmatrane strategije. U zaključnim razmatranjima se ukazuje na kontekstualne razlike koje trenutno implementaciju „obrnutog Kisindžera“ čine iluzornom.

Ravnoteža snaga i pretnje

Stara mudrost ravnoteže snaga zasnovane na „zdravom razumu i očiglednom rasuđivanju“, koju škotski filozof Hjum (David Hume) pronalazi još u antici, u Tukididovom (Thucydides) objašnjenju uzroka Peloponeskog

rata, čini usko jezgro realizma u međunarodnim odnosima (Hume, 1994: 154-160). Za jednog od utemeljitelja tog teorijskog pravca ona „ne samo što je neizbežna nego predstavlja i suštinski stabilizujući činilac u zajednici suverenih nacija“ (Morgentau, 2014: 159). Prema Volcu (Kenneth Waltz) „ako uopšte postoji politička teorija međunarodne politike koja je prepoznatljiva, to je svakako teorija ravnoteže snaga“ (Volc, 2008: 130).

Međutim, izazov u razmatranju višeslojnog koncepta kakav je ravnoteža snaga je nesaglasnost autora oko njenog određenja. Tako Morgentau (Hans Morgenthau) termin upotrebljava u četiri različita značenja, dok ih Vajt (Martin Wight) pronalazi čak devet (Morgentau, 2014: 159; Wight, 1966: 151). U osnovi nesuglasice je razlika između ravnoteže snaga kao sistemskog ishoda ili kao svesne politike pojedinih država. Za one koji je posmatraju pre svega kao posledicu strukture međunarodnog političkog sistema „ravnoteža snaga teži tome da se formira bez obzira na to da li jedna ili sve države svesno teže uspostavljanju i održanju ravnoteže“ (Volc, 2008: 132). Sa druge strane, kao konkretna politika ona je ključna strategija opstanka koju političke jedinice koriste kako bi se suprotstavile hegemoniji neke druge sile ili grupe država (Nedeljković i Živojinović, 2024: 33). Ipak, bila ona posmatrana kao delovanje individualnih država ili rezultat interakcije jedinica koje žele da opstanu u anarhičnom sistemu, njena suština je sprečavanje dominacije bilo koje zemlje ili saveza u međunarodnoj politici.

Kritika koncepta ravnoteže snaga, prisutna kontinuirano gotovo od njenog prvog poimanja, snažniju potporu u međunarodnoj stvarnosti dobija nakon kraja Hladnog rata (Nedeljković i Živojinović, 2024: 31). Sa kolapsom SSSR i neupitnom dominacijom SAD u unipolarnom momentu stvorena je anomalija bez presedana u modernom sistemu država. Moć jedine preostale supersile je bila neobuzdana i dominantna, a ozbiljni pokušaji uravnotežavanja su izostali. Dok je većina realista ukazivala da je navedena anomalija dugoročno neodrživa, tvrdeći da će međunarodni sistem neminovno povratiti balans, pojavili su se i autori koji su insistirali na doradi i preciziranju koncepta (Nedeljković i Živojinović, 2024: 34).

Volt (Stephen Walt) je neposredno pre kraja Hladnog rata 1987. godine u delu *Poreklo saveza* formulisao teoriju ravnoteže pretnje (Walt, 1987). Tezom da države primarno uravnotežavaju one aktere koji predstavljaju najveću pretnju, a ne nužno one sa najvećim kapacitetima, Volt je proširio broj faktora koji državnicima razmatraju prilikom izbora saveznika (Walt, 1987: 21). Moć je ostala fundamentalan činilac teorijskog pristupa, ali ne i *a priori* objašnjenje prisustva ili izostanka uravnotežavanja. Uz sveukupnu moć, Volt kao konstitutivne elemente pretnje identifikuje i geografsku blizinu, naglašavajući da akteri u neposrednom susedstvu ili regionu imaju manje prepreka u projektovanju moći u odnosu na udaljenije države, ofanzivnu moć, koja akcentuje brzinu ili opseg naoružavanja potencijalnog protivnika i konačno, agresivne namere, ističući da će one zemlje koje se percipiraju kao agresivne lakše protiv sebe okupiti uravnotežavajuću koaliciju (Walt, 1987: 22-26). Dakle, odluke država o

uravnotežavanju su oblikovane „pretnjama koje uočavaju, i moć drugih je samo jedan elemenat u njihovoj računici (iako izuzetno važan)“ (Walt, 1987: Preface).

Reformulisan teorijski pristup odgovara na brojne kritike koncepta, intenzivirane nestankom bipolarnog poretka, ukazujući da se ne radi o „prirodnom zakonu“ kojim se ravnoteža gotovo automatski uspostavlja već složenoj konstelaciji odgovara država na pretnje. Teorija ravnoteže pretnje pruža i važne uvide u interakciju između SAD, Kine i Rusije. Zašto je Kina zajedno sa SAD uravnotežavala SSSR tokom 70-ih godina prošlog veka iako je sovjetska ukupna moć zaostajala za američkom? Pre odgovora na pitanje o validnosti „obrnutog Kisindžera“ neophodno je razmotriti original.

„Nedelja koja je promenila svet“

Malo koji bilateralni odnosi su prošli kroz period tako dramatičnog uspona i pada kao kinesko-sovjetski tokom Hladnog rata. Dva komunistička džina su od prijateljstva i partnerstva, opisivanog kao „večnog“ i „neuništivog“ ranih 50-ih godina, već krajem iste decenije ušli u period kontinuiranih tenzija (Shen, 2016: Preface). Ideološke nesuglasice nastale nakon iniciranja procesa destalinizacije u SSSR, su iznedrile dugotrajnu raspravu o tome koja vladajuća komunistička partija verodostojno predstavlja „pravi“ marksizam (Li, 2016: 229). Iza fasade idejnih neslaganja ocrtavala se nespремnost Kine da prihvati sovjetsko liderstvo u komunističkom bloku. Raskol Pekinga i Moskve se krajem 60-ih godina pomerio iz ideološke u vojnu sferu nakon invazije Varšavskog pakta na Čehoslovačku 1968. i graničnih sukoba kineskih i sovjetskih trupa marta i avgusta 1969. godine (Tudda, 2012: 14). Primena Brežnjevljeve doktrine i uspostavljanje lojalne vlasti u Pragu je izazivala strah od sličnog scenarija u Pekingu, dok su pogranični sukobi učvrstili uverenje o agresivnim namerama SSSR. Od ključnog saveznika Moskva je za Kinu postala centralna pretnja bezbednosti.

U međuvremenu se promena raspoloženja u Pekingu poklopila sa novom administracijom u Vašingtonu koja je signalizirala želju za obnovom odnosa, zaleđenih od pobeде komunista u Kineskom građanskom ratu i direktne konfrontacije dve države tokom Korejskog rata (Tudda, 2012: 14). Budući predsednik Nikson još 1967. godine piše u članku za *Foreign Affairs* da „posmatrajući stvari dugoročno, jednostavno ne možemo sebi priuštiti da zauvek ostavimo Kinu izvan porodice naroda, gde bi negovala svoje fantazije, gajila mržnje i pretila svojim susedima“ (Nixon, 1967). Imenovanje Kisindžera kao savetnika za nacionalnu bezbednost u novoj administraciji je pomoglo da se ova Niksonova ideja uobliči u konkretnu stratešku zamisao u kojoj je uspostavljanje saradnje sa Kinom predstavljalo važnu komponentu povećanja pritiska na SSSR. Za Kisindžera je nova „triangularna“ diplomatija bila interes Vašingtona jer u „osetljivom

trouglu američko-kinesko-sovjetskih odnosa, mi povećavamo mogućnost za sporazumevanje i s jednom i s drugom zemljom, ako povećavamo svoje opcije u odnosu na obe“ (Kisindžer, 2016: 758). Zajednički interes i sovjetska pretnja su otvorili mogućnost obnove američko-kineskih odnosa.

Obostranu želju za normalizacijom je pratilo i postepeno intenziviranje komunikacija između dve sile. Od sporadičnih kontakata na ambadorskom nivou u Varšavi preko prenošenja međusobnih poruka putem zvaničnika Pakistana do tajnog putovanja Kisindžera u Kinu 1971. godine, Vašington i Peking su postupno pripremali teren za novo poglavlje bilateralnih odnosa (Tudda, 2012). Kulminaciju tog procesa je predstavljala Niksonova poseta Kini februara 1972. godine. Susreti sa Cedungom (Mao Zedong) i Enlajem (Zhou Enlai) su prema rečima američkog predsednika izgradili „most preko 16000 milja i 22 godine neprijateljstva koji su nas delili u prošlosti“ (Tudda, 2012: 201). Potpisan je i Šangajski kominike kojim je trasiran dalji razvoj američko-kineskih odnosa koji, uz navođenje različitih stavova u pogledu ideologije, međunarodne politike, Tajvana i Vijetnama, eksplicitno ističe protivljenje obe sile pokušajima bilo koje treće zemlje ili grupe zemalja da uspostave hegemoniju u azijsko-pacifičkom regionu (Kisindžer, 2016: 766). Takva formulacija je značila neformalni sporazum o protivljenju sovjetskom ekspanzionizmu. Smatrajući „otvaranje“ Kine jednom od prekretnica Hladnog rata, Nikson je okončao samit u Peking u nazivajući ga „nedeljom koja je promenila svet“ (Tudda, 2012: 201).

Nova konstelacija je u duopolu Hladnog rata osnažila američku poziciju. Sa jedne strane, usled sovjetske pretnje interes Pekinga je nalagao poboljšanje odnosa sa SAD. Sa druge, prećutno američko-kinesko partnerstvo je promenilo ravnotežu na štetu Moskve i uticalo na njen umećeniji kurs u dijalogu o važnim bilateralnim pitanjima sa Vašingtonom. Ravnoteža pretnje u trouglu odnosa sila je išla na ruku SAD. Kako je smatrao Kisindžer, Vašingtonu se „ukoliko utvrdimo da se Sovjetski Savez i Kina mnogo više plaše jedan drugog nego Sjedinjenih Država, kao što smo to sumnjali – nude diplomatske opcije bez presedana“ (Kisindžer, 2016: 760).

Ravnoteža pretnje kao prepreka „obrnutom Kisindžeru“

Primena strategije „obrnutog Kisindžera“ bi danas, za razliku od Hladnog rata, podrazumevala obnovu odnosa i saradnju sa Rusijom radi uravnotežavanja novog glavnog rivala, Kine. Tako se u publikaciji uticajnog Atlantskog Saveta ističe da SAD, u sklopu generalne strategije prema Kini, mora da uravnoteži svoj odnos sa Rusijom, naglašavajući kritični značaj razdvajanja Moskve i Pekinga (Atlantic Council, 2021: 10). U članku za *Foreign Affairs* Ves Mičel (Aaron Wess Mitchell), praveći direktno poređenje sa delovanjem tandema Nikson-Kisindžer, smatra da strategija Vašingtona treba da se zasniva na smanjivanju tenzija sa slabijim od dva

rivala kako bi se koncentrisao na jačeg (Wess Mitchell, 2025). Kako je jasno da je to danas Rusija, fokus SAD bi morao da bude na detantu sa Moskvom koji bi štetio interesima Pekinga (Wess Mitchell, 2025). U tom kontekstu, uprkos sve većoj saradnji Rusije i Kine od početka Rata u Ukrajini, američka administracija može da radi na stvaranju uslova koji bi podstakli Moskvu da se fokusira na „istočni pre nego na zapadni vektor svoje spoljne politike“ (Wess Mitchell, 2025). Navedeni stavovi u suštini odražavaju pokušaj izbegavanja scenarija koji bi, po mišljenju Bžežinskog (Zbigniew Brzezinski), bio najnepovoljniji za američke interese nakon kraja Hladnog rata, a to je „antihegemonijska“ koalicija Kine i Rusije², oblikovana komplementarnim nezadovoljstvima novim poretom (Brzezinski, 1997: 55). Može se dodati i zajedničkom percepcijom pretnje.

Da bi smo razmotrili mogućnost primene strategije razdvajanja Moskve i Pekinga u trenutnom međunarodnom sistemu neophodno je razmotriti ravnotežu pretnje u trouglu SAD-Rusija-Kina. Pružaju li njihovi odnosi osnovu neophodnu za takav pristup Vašingtona? Koga trenutno Rusija i Kina identifikuju kao pretnju nacionalnoj bezbednosti? Odgovor na ta pitanja otkriva i potencijalne mogućnosti i ograničenja „obrnutog Kisindžera“.

Prekretnicu za rusko identifikovanje pretnje nakon kraja Hladnog rata je predstavljao proces širenja ključne transatlantske vojne institucije, NATO, u Centralnoj i Istočnoj Evropi. Posmatran kao osnovni instrument politike Vašingtona u Evropi od nestanka bipolarnog poretka, generacije lidera u Moskvi su postepeno približavanje saveza ruskim granicama smatrale opasnim razvojem. Rusku poziciju prema ekspanziji NATO sumira izjava predsednika Putina (Vladimir Putin) da je „Berlinski zid pao, ali podela Evrope nije prevaziđena, nevidljivi zidovi su se jednostavno pomerili ka Istoku. To je stvorilo osnovu za uzajamne prigovore, nerazumevanja i krize u budućnosti“ (Sushentsov and Woflhorh, 2020: 433). Pomeranje zidova, odnosno širenje saveza, je od samog svog početka bilo predmet oštre kritike zvaničnika iz Moskve. Tako je poslednji politički lider SSSR, Gorbačov (Mikhail Gorbachev), širenje transatlantske alijanse nazvao „ozbiljnom greškom“, dok je prvi predsednik Ruske Federacije, Jeljcin (Boris Yeltsin), isticao da bi svaka ekspanzija saveza koja ne bi uključila Rusiju narušila evropsku bezbednost (The Associated Press, 2009; The New York Times, 1993). U novijoj iteraciji iste kritike, Putin u poznatom govoru na Minhenskoj konferenciji o bezbednosti 2007. godine širenje NATO, označava kao „ozbiljnu provokaciju koja smanjuje nivo međusobnog poverenja“ (Kremlin, 2007). Dodatno, u zvaničnim vojnim doktrinama Ruske Federacije iz 2010. i 2015. godine kao „glavna spoljna pretnja“ navedeno je pomeranje vojne infrastrukture NATO bliže granicama Rusije (Posen, 2025: 22). Moskva je kao posebnu pretnju identifi-

[2] Bžežinski dodaje da bi deo te koalicije možda mogao da bude i Iran (Brzezinski, 1997: 55).

kovala potencijalno priključivanje dve bivše sovjetske republike, Gruzije i Ukrajine, savezu koje je nagovešteno deklaracijom samita NATO u Bukureštu 2008. godine (NATO, 2008). Pogotovo je bilo osetljivo pitanje mogućeg članstva Ukrajine koje je, kako je izvestio tadašnji ambasador SAD u Moskvi, Brns (William Burns), za rusku političku elitu predstavljalo „najcrveniju od svih crvenih linija“ (Burns, 2019: 233). Samo četiri meseca nakon samita, Rusija vojno interveniše u Gruziji pokazujući prvi put spremnost da upotrebi silu kako bi sprečila širenje NATO, pretvarajući retoriku u aktivno političko i vojno delovanje (Preradović, 2023: 27). Sličan obrazac sledila je i ruska politika prema Ukrajinskoj krizi od 2014, koja februara 2022. godine eskalira u najveći sukob na evropskom kontinentu od Drugog svetskog rata, a u govoru neposredno pred početak invazije Putin posebno apostrofira mogućnost ukrajinskog članstva u NATO (Preradović, 2023: 62). Dakle, centralni fokus ruske političke i vojne strategije je na njenoj zapadnoj granici gde kao ključni izazov identifikuje delovanje SAD posredstvom transatlantskog vojnog saveza.

Sa druge strane, uspon Kine je, nekada uglavnom kooperativne odnose sa SAD, pretvorio u centralno nadmetanje savremene međunarodne politike. Činjenica da je Peking gotovo 30 godina prosečno beležio dvo-cifren procentualni rast BDP, postao vodeći svetski izvoznik i najveća trgovačka nacija, je omogućio stvaranje snažne ekonomske baze u nekada relativno siromašnoj državi (De Wijk, 2015: 151). Rastuća ekonomska moć se sve više preliva u političku i vojnu. Tako kineska izdvajanja za odbranu, u cilju izgradnje veće, modernije i bolje opremljene vojske, kontinuirano rastu, beležeći skok od 7,2% 2025. u odnosu na prethodnu godinu (The Associated Press, 2025). Paralelno sa tim, rukovodstvo predvođeno predsednikom Đipingom (Xi Jinping) je formulisalo novi ambiciozniji pristup Kine usmeren ka aktivnijem ostvarivanju ključnih spoljnopolitičkih prioriteta zemlje (Nien-chung, 2016: 83-84). Sve veća materijalna osnova, ali i volja da se moć odlučnije koristi, su profilisali Peking kao glavnog izazivača iz perspektive Vašingtona. Tako Strategija nacionalne bezbednosti prve Trampove administracije ističe Kinu kao aktera koji želi „da zameni Sjedinjene Države u Indo-Pacifičkom regionu, proširi opseg svog ekonomskog modela rukovođenog državom, i preuredi region u svoju korist“. (The White House, 2017: 25). U sličnom tonu isti strateški dokument usvojen tokom mandata predsednika Bajdena (Joseph Biden) naglašava da je Kina jedini rival koji istovremeno ima „nameru da preoblikuje međunarodni poredak“, ali i sve veću „ekonomsku, diplomatsku, vojnu, i tehnološku moć da to učini“. (The White House, 2022: 23). Uprkos određenim oscilacijama, takav stav je prisutan i po povratku Trampa u Belu kuću. Za aktuelnog državnog sekretara i savetnika za nacionalnu bezbednost, Marka Rubija (Marco Rubio), Kina je „najveća pretnja“ za SAD (The Associated Press, 2025). Dodatno, u, nedavno preimenovanom, američkom ministarstvu rata važnu ulogu imaju kadrovi koji, poput Elbridža Kolbija (Elbridge Colby), u centar nove američke velike strategije stavljaju dugoročno nadmetanje sa Pekingom (Colby, 2021). U takvim

okolnostima nije iznenađujuće da kineski predsednik glavni izazov razvoju vidi u sveobuhvatnoj strategiji „obuzdavanja, opkoljavanja i suzbijanja“ koju protiv njegove države predvodi Vašington (The New York Times, 2023).

Ukupno posmatrano, u trouglu odnosa tri sile moguće je ukazati šta svaka od njih smatra najvažnijom pretnjom. Za SAD to je nesumnjivo uspon Kine i njen aktivniji regionalni i globalni angažman. Analogno tome, Peking upravo u politici obuzdavanja Vašingtona vidi najznačajniju pretnju svojim nacionalnim interesima. Ta dinamika predstavlja okosnicu obnove nadmetanja velikih sila u 21. veku. Sa druge strane, za Rusiju, kako pokazuju oružane intervencije u Gruziji 2008. i Ukrajini 2014. i ponovo 2022. godine, osnovnu pretnju konstituše širenje transatlantskog vojnog saveza, čiji je lider SAD. Dakle, od tri velike sile, Peking i Moskva imaju zajedničku percepciju pretnje koja je trasirala put njihovim bližim odnosima.

Trend uzleta kinesko-ruskih odnosa je dodatno intenziviran neposredno pre početka i tokom Rata u Ukrajini. Tako su predsednici Putin i Si u zajedničkoj izjavi februara 2022. godine istakli da partnerstvo dve zemlje „nema limita“ niti „zabranjenih oblasti saradnje“ (The Guardian, 2022). Usled ospežnih sankcija koje su zapadne države uvele Moskvi tokom rata, trgovinska saradnja Rusije i Kine je dostigla rekordne razmere (BBC, 2024). Dodatno, Peking pokriva najveći deo potreba Kremlja za tehnologijama „dualne upotrebe“, odnosno onih koje se, uz civilne, koriste i u vojne svrhe, a kinesko tržište je postalo jedno od najznačajnijih za ruski gas (BBC, 2024). Ekonomska saradnja je uticala na razvoj asimetrične zavisnosti. U ovom slučaju sve veće zavisnosti Rusije u odnosu na Kinu. Izvan domena privrede, dve države od kraja Hladnog rata postepeno produbljuju i institucionalizuju vojnu i bezbednosnu saradnju (Korolev, 2019). Ti odnosi ne predstavljaju vojni savez, ali se o njima može govoriti kao o sveobuhvatnom strateškom partnerstvu.

U takvim okolnostima primena „obrnutoг Kisindžera“ se suočava sa nekoliko osnovnih izazova. Prvi i najočigledniji je izostanak bilo kakvog razdora između Rusije i Kine. Ne samo da ne postoji ništa nalik sovjetско-kineskoj konfrontaciji iz perioda Niksonove administracije, već obe države upravo u politici SAD vide pretnju svojim interesima koja ih je znatno približila. Uprkos neupitnom rastu kineske moći, Moskva najveći izazov za svoju bezbednost vidi na zapadnim granicama gde je ekspanzija NATO ugrozila njenu poziciju evropske sile, a Peking primarno posmatra kroz prizmu partnera u izgradnji multipolarnog poretka i oponiranju unilateralizmu zapadnih zemalja. To znači da ozbiljan prostor za eksploataciju određenih već postojećih tenzija za SAD faktički ne postoji. Drugi važan problem za poziciju Vašingtona, izvan samog trougla odnosa velikih sila, predstavlja savezničko opažanje. Potencijalno američko-rusko približavanje u kontekstu Rata u Ukrajini, nosi rizik narušavanja transatlantskog partnerstva i ugrožavanja američkog kredibiliteta kod tradicionalnih evropskih saveznika. Takav razvoj uključuje i mogućnost

potkopavanja kohezije NATO i dodatnog ubrzavanja fragmentiranog i sporadičnog naoružavanja evropskih država (Hughes and Leoni, 2025). Konačno, nije zanemarljiva ni navedena ekonomska zavisnost Rusije od Kine, koja povećava cenu bilo kakvog prekida njihovih odnosa. Od početka Rata u Ukrajini, važan izvor finansiranja sukoba za Moskvu su prihodi od prodaje energenata Kini (McFaul and S. Mederios, 2025). Uz to, ruski sektor odbrane kritične komponente za proizvodnju novog oružja uvozi iz Kine, dok je Peking drastično povećao i izvoz robe široke potrošnje Rusiji, popunjavajući prazninu nastalu povlačenjem zapadnih kompanija (McFaul and S. Mederios, 2025). U tom kontekstu, bilo koji potencijalni veliki dogovor SAD i Rusije bi imao ozbiljne poteškoće da učini partnerstvo Moskve sa Pekingom suvišnim. Kako je uočio Marko Rubio razvoj u kome Rusija postaje „trajni mlađi partner Kine“ bi bio štetan za interese SAD, ali istovremeno sposobnost Vašingtona da potpuno odvoji Moskvu od odnosa sa Pekingom je ograničena (Burack, 2025).

Zaključak

Rastuća popularnost, u akademskim i političkim krugovima, ideje „obrnutog Kisindžera“ je obnovila diskusije o politici SAD prema druge dve velike sile u međunarodnom sistemu, Rusiji i Kini. Zagovornici ovog pristupa na osnovu analogije sa „otvaranjem“ Kine tokom Hladnog rata vide priliku da Vašington, unapređenjem odnosa sa Moskvom, razdvoji Rusiju i Kinu i spreči potencijalno formiranje „antihegemonijske“ koalicije. U direktnoj inverziji manevra tandema Nikson-Kisindžer, SAD bi, kao što je to nekad bio Peking u nadmetanju sa SSSR, učinile Rusiju faktorom uravnotežavanja centralnog rivala, Kine.

U radu se ukazuje na ozbiljne nedostatke takvog modela analogijskog rezonovanja. Prividne sličnosti u svetlu nezanemarljivih kontekstualnih razlika skrivaju suštinski drugačiju strukturu podsticaja. Važnu diferencijaciju otkriva teorija ravnoteže pretnje, koja naglašava da države primarno uravnotežavaju pretnje, a ne isključivo moć. Početkom 70-ih godina prošlog veka odnosi Kine i SSSR su se nalazili u dugoročnoj negativnoj spirali koja je dodatno eskalirala nakon graničnih sukoba 1969. godine. Za Peking je u tom trenutku nedvosmisleno najveću pretnju nacionalnoj bezbednosti predstavljala Moskva, dok je Vašington razdor komunističkih džinova iskoristio da ojača sopstvenu poziciju *vis a vis* glavnog konkurenta u Hladnom ratu. Savremeno nadmetanje velikih sila karakteriše znatno drugačija ravnoteža pretnje u kojoj i Kina i Rusija politiku SAD identifikuju kao centralni izazov svojim interesima. Dodatno, umesto ozbiljnog razdora, Moskva i Peking imaju čvrsto strateško partnerstvo, uz sve veću rusku ekonomsku zavisnost od Kine. To znači da bi uspeh „obrnutog Kisindžera“ za Vašington, uz izazovnu normalizaciju odnosa sa Rusijom, zavisio i od sposobnosti da se stvori nov razdor na relaciji Moskva-Peking. Takav scenario trenutno deluje iluzorno. On zanemaruje

drugačiji kontekst i ravnotežu pretnji u odnosu na original. Nadovezujući se na tvrdnju da nas „istorija uči na osnovu analogija“, Kisindžer dodaje i da „svaka generacija mora iznova da utvrdi koji od tih događaja se zaista mogu uporediti“ (Kisindžer, 2016:15). U ovom slučaju poređenje odnosa sila u dva različita konteksta ne pruža osnovu za primenu istog pristupa.

The Illusion of the „Reverse Kissinger”

Abstract

The renewal of great power competition has intensified discussions about possible strategies for the United States towards the other two powers in the international system, Russia and China. One line of thought, whose popularity is growing with the return of Donald Trump to the White House, is the “reverse Kissinger” approach. Drawing on the analogy with the diplomacy of President Richard Nixon and his most influential foreign policy advisor, Henry Kissinger, in the early 1970s, when the renewal of US-China relations weakened the Soviet Union, it involves improving the United States’ relations with Russia in order to separate Moscow and Beijing, in order to limit the growing power of China. The main research problem of the paper is to review the possibilities of applying this strategy in the current strategic context. The theoretical framework used for this is the balance of threat. The central hypothesis of the paper is that the “reverse Kissinger” faces fundamental challenges caused by a different perception of the threat compared to the period of its original application. Unlike the 1970s, when Beijing identified Moscow as the main threat, today both powers see Washington’s policy as a central challenge, which is what made their strategic partnership possible. In addition, the tensions caused by the war in Ukraine and Russia’s growing economic dependence on China pose another serious obstacle to the implementation of this strategy. In such circumstances, the “reverse Kissinger” is an illusion based on faulty analogical reasoning.

Keywords

USA, China, Russia, balance of threat, illusion, Kissinger

Literatura

- Beckley, Michael, 8.22.2023. “Delusions of Détente – Why America and China Will Be Enduring Rivals”. Foreign Affairs, <https://www.foreignaffairs.com/united-states/china-delusions-detente-rivals> (Datum posete: 15.8.2025).
- Brzezinski, Zbigniew, (1997). *The Grand Chessboard – American Primacy and Its Geo-strategic Imperatives*. US: Basic Books.
- Burns, William, (2019). *The Back Channel*. London: Hurst & Company.
- “China will increase its defense budget 7.2% this year”, The Associated Press, <https://apnews.com/article/china-defense-budget-taiwan-4ac7cbdc7d5b889732cd55916ff7eb36> (Datum posete: 27.8.2025).

- Colby, Elbridge, (2021). *The Strategy of Denial – American Defense in an Age of Great Power Conflict*. US: Yale University Press.
- "China's Leader, With Rare Bluntness, Blames U.S. Containment for Troubles", The New York Times, <https://www.nytimes.com/2023/03/07/world/asia/china-us-xi-jinping.html> (Datum posete: 31.8.2025).
- De Wijk, Robert, (2015). *Power Politics*. Amsterdam: Amsterdam University Press.
- Hume, David, (1994). *Political Essays*. UK: Cambridge University Press.
- "How is China supporting Russia after it was sanctioned for Ukraine war?", BBC, <https://www.bbc.com/news/60571253> (Datum posete: 2.9.2025).
- Hughes, Geraint and Leoni, Zeno, A 'Reverse Kissinger'? Why Trump's Anti-China Rapprochement with Russia is Likely to Fail: *Survival*, vol. 67, no. 4 (2025), pp. 147-160.
- Ibrahim, Azeem, 6.6.2024, "A New Cold War Needs Its Own Rules – Conflict with China is inevitable - but controllable". *Foreign Policy*, <https://foreignpolicy.com/2024/06/06/china-cold-war-rules-competition/> (Datum posete: 15.8. 2025).
- Ignatius, David, 4.3.2025, "Trump bets on a 'Reverse Kissinger'". The Washington Post, <https://www.washingtonpost.com/opinions/2025/04/03/trump-foreign-policy-reverse-kissinger-china-russia-gamble/> (Datum posete: 16.8.2025).
- Krstić, Milan, Uloga istorijskih analogija u spoljnoj politici: SAD, Operacija Deliberate Force 1995. i vazdušni napadi NATO na SRJ 1999. godine: *Politički život – časopis za analizu politike*, br. 7 (2013), str. 55-63.
- Kisindžer, Henri, (2016). *Diplomatija*. Beograd: Kosmos izdavaštvo.
- Korolev, Alexander, On the Verge of an Alliance: Contemporary China Russia Military Cooperation: *Asian Security*, vol. 15, no. 3 (2019), pp. 233-252.
- Li, Danhui, (2016). "Open Struggles and a Temporary Truce, 1959-1961", u: *A Short History of Sino-Soviet Relations, 1917-1991*. Singapore: Palgrave Macmillan.
- Mumford, Andrew, Parallels, prescience and the past: Analogical reasoning and contemporary international politics: *International Politics*, vol. 52, no. 1 (2015), pp. 1-19.
- Morgentau, Hans. (2014). *Teorija međunarodne politike – borba za moć i mir*. Podgorica: CID.
- "Marco Rubio warns China is America's 'biggest threat,' affirms value of NATO alliance", The Associated Press, <https://apnews.com/article/marco-rubio-trump-secretary-state-senate-nomination-7ad1ad16ed95a213706c18b613b630b5> (Datum posete: 31.8.2025).
- McFaul, Michael and S. Medeiros Evan, 4.4.2025. "China and Russia Will Not Be Split – The "Reverse Kissinger" Delusion". *Foreign Affairs*, <https://www.foreignaffairs.com/united-states/china-and-russia-will-not-be-split> (Datum posete: 3.9.2025).
- Nedeljković, Stevan, Dašić Marko i Živojinović Dragan, Upotreba istorijskih analogija u donošenju spoljnopolitičkih odluka na primeru odnosa Srbije i Sjedinjenih Američkih Država posle 2000. godine: *Srpska politička misao*, XXV vol. 62, br. 4 (2018), str. 119-139.
- Nedeljković, Stevan i Živojinović Dragan, (2024). „Relevantnost koncepta ravnoteže snaga u 21. veku“, u: *Teorije međunarodnih odnosa nekad i sad – pristupi, koncepti i prakse*. Beograd: Institut za međunarodnu politiku i privredu.

- Nixon, Richard, 10.1.1967, "Asia After Viet Nam". Foreign Affairs, <https://www.foreignaffairs.com/articles/united-states/1967-10-01/asia-after-viet-nam> (Datum posete 20.8.2025).
- Nien-chung, Chang-Liao, China's New Foreign Policy under Xi Jinping: *Asian Security*, vol. 12, no. 2 (2016), pp. 82-91.
- "National Security Strategy", (2017). The White House, <https://trumpwhitehouse.archives.gov/wp-content/uploads/2017/12/NSS-Final-12-18-2017-0905.pdf> (Datum posete: 29.8.2025).
- "National Security Strategy", (2022). The White House, <https://bidenwhitehouse.archives.gov/wp-content/uploads/2022/10/Biden-Harris-Administrations-National-Security-Strategy-10.2022.pdf> (Datum posete: 29.8.2025).
- Pejić, Igor i Blagojević Srdan, Uspon savremene Kine i Vilhelmove Nemačke: izazovi produktivne analogije: *Međunarodni problemi*, vol. 75, br. 1 (2023), str. 93-115.
- Posen, Barry, Putin's Preventive War – The 2022 Invasion of Ukraine: *International Security*, vol. 49, no. 3 (2025), pp. 7-49.
- Preradović, Nikola, (2023). *Politika Ruske Federacije prema Ukrajinskoj krizi od 2014. do 2022. godine*. Master rad, Univerzitet u Beogradu – Fakultet političkih nauka.
- Shen, Zhihua, (2016). "Preface", u: *A Short History of Sino-Soviet Relations, 1917-1991*. Singapore: Palgrave Macmillan.
- Sushentsov, Andrey and Wohlforth William, The tragedy of US-Russian relations: NATO centrality and the revisionists' spiral: *International Politics*, vol. 57 (2020), pp. 427-450.
- "Speech and the Following Discussion at the Munich Conference on Security Policy", Kremlin, <http://en.kremlin.ru/events/president/transcripts/24034> (Datum posete: 25.8.2025).
- "The Longer Telegram – Toward A New American China Strategy", Atlantic Council, <https://www.atlanticcouncil.org/wp-content/uploads/2021/01/The-Longer-Telegram-Toward-A-New-American-China-Strategy.pdf> (Datum posete 16.8.2025).
- Tudda, Chris, (2012). *A Cold War Turning Point – Nixon and China, 1969-1972*. US: Louisiana State University Press.
- "USA: WASHINGTON: FORMER SOVIET LEADER MIKHAIL GORBACHEV VISIT", The Associated Press, <https://newsroom.ap.org/editorial-photos-videos/detail?itemid=0725977c-cad8799b086c7e9ef4c24626&mediatype=video&source=youtube> (Datum posete: 25.8.2025).
- Volc, Kenet, (2008). *Teorija međunarodne politike*. Beograd: Centar za civilno-vojne odnose.
- Wess Mitchell, Aaron, 4.22.2025, "The Return of Great-Power Diplomacy - How Strategic Dealmaking Can Fortify American Power". Foreign Affairs, <https://www.foreignaffairs.com/united-states/return-great-power-diplomacy-strategy-wess-mitchell> (Datum posete: 16.8.2025).
- Wight, Martin, (1966). "The Balance of Power", u: *Diplomatic Investigations: Essays in the Theory of International Politics*. London: Allen & Unwin.
- Walt, Stephen, (1987). *The Origins of Alliances*. New York: Cornell University Press.

"Xi and Putin urge Nato to rule out expansion as Ukraine tensions rise", The Guardian, <https://www.theguardian.com/world/2022/feb/04/xi-jinping-meets-vladimir-putin-china-russia-tensions-grow-west> (Datum posete: 1.9.2025).

"Yeltsin Opposes Expansion Of NATO in Eastern Europe", The New York Times, <https://www.nytimes.com/1993/10/02/world/yeltsin-opposes-expansion-of-nato-in-eastern-europe.html> (Datum posete: 25.8.2025).